

РЕШЕНИЕ

№ 386

Гр. София, 03 юли 2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД, първо наказателно отделение в публично заседание на деветнадесети юни през две хиляди двадесет и четвърта година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ВАЛЯ РУШАНОВА
ЧЛЕНОВЕ: ХРИСТИНА МИХОВА
СВЕТЛА БУКОВА

при участието на секретаря ЕЛЕОНОРА МИХАЙЛОВА в присъствието на прокурора БОЖИДАР ДЖАМБАЗОВ, като разгледа докладваното от съдия Букова наказателно дело № 498 по описа за 2024 г., за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по чл.346, т.1 от НПК.

Образувано е по касационна жалба от защитника на подсъдимия С. Н. С. срещу решение № 50 от 15.04.2024 г., постановено по ВНОХД № 20/24 по описа на Апелативен съд - Варна. Заявено е касационното основание по чл.348, ал.1, т.3 от НПК относно наложеното наказание, за чието завишаване апелативният съд незаконосъобразно бил приел реализиране на деянието при форма на вината самонадеяност. В обвинителния акт липсвали изложени в тази насока обстоятелства и поради това съдът не е имал правото да признае подсъдимия за виновен по такова обвинение. Поддържа се, че наказанието е явно несправедливо, тъй като не съответства на обществената опасност на деянието и дееца, на смекчаващите и отегчаващите отговорността обстоятелства, както и на целите по чл.36 от НК. Значимите за това факти били правилно отчетени, но не били обсъдени достатъчно задълбочено. Следвало е да се съобрази в по-голяма степен съпричиняването от страна на пострадалия, независимо от това дали поведението му е било виновно. Неправилно било оценено повторно съставомерното нарушение на правилата по чл.21 от ЗДвП, а на предходните административни нарушения на водача била придадена по-голяма значимост.

На следващо място са изложени доводи и за несправедливост на отказа да се приложи разпоредбата на чл.66 НК поради отдаден приоритет на генералната превенция. Целите на последната съобразно съдебната практика не могат да бъдат определящи при индивидуализация на отговорността, като се дължи обективна комплексна оценка на всички установени по делото факти, за да се даде правилен отговор за наличието на възможност за превъзпитание на дееца извън условията на пенитенциарно заведение. Припомня се ТР № 2/22.12.2016 г. на ОС НК на ВКС относно необходимостта да се съобразяват обстоятелствата, определящи конкретната тежест на извършеното престъпление и характеризиращи личността на дееца. Изолирането на подс. С. от обществото се счита за неоправдано тежко, тъй като не би имало поправителен и възпитателен ефект, който би могъл да се постигне докато е на свобода. Самият процес и осъждане с приложение на чл.66,

ал.1 НК също би могъл да окаже предупредителен и възпиращ ефект спрямо конкретната личност –образована трудово интегрирана, с добра семейна среда, като се акцентира и на поведението след деянието, насочено към оказване помощ на пострадалия. Поради това се прави искане за изменение на решението на АС-Варна с приложение на обсъждания институт, каквато е първоинстанционната присъда.

В касационното съдебно заседание подсъдимият и защитникът му се явяват и поддържат жалбата с искането в нея за изменение на постановеното въззивно решение поради нарушение на закона при определяне на наказанието и явната му несправедливост. В подкрепа на това се сочат изложените вече доводи, като се акцентира на тези за приложение разпоредбата на чл.66 НК с оглед личността на дееца и принципно по –голямата значимост на индивидуалната превенция.

Представителят на Върховна прокуратура счита жалбата за неоснователна и предлага оставянето ѝ без уважение. Акцентира на общо посочената в обвинителния акт форма на вината – непредпазливост, включваща както самонадеяност, така и небрежност, а становището на апелативният съд за наличието на самонадеяност било точно и изчерпателно аргументирано. При индивидуализацията на наказанието също е подходил правилно, като е отчел съпричиняването на резултата, но и множеството квалифициращи деянието елементи – употребата на наркотично вещество и реализиране на произшествието на пешеходна пътека, а също предходно административно нарушение в кратък срок от придобиване на правоспособност, както и близо двойното превишение на максимално допустимата скорост, което понастоящем е и предвидено от законодателя също като квалифициращо отговорността обстоятелство. В тази връзка се иска атакуваното решение да се остави в сила.

Повереникът на частните обвинители Д. Г. и Л. Г. изразява становище за допуснато от въззивния съд нарушение по чл.56 от НК с повторното отчитане на обективни признаци от състава на деянието при индивидуализация на наказанието. Поради това счита, че следва да се смекчи наложената на подсъдимия санкция с оглед конкретиката на казуса и събраните доказателства.

Частните обвинители Н. В. Г. и Л. Д. Г. /последната със съгласието на законния представител Н. Г./ не се явяват в съдебно заседание и не вземат становище по касационната жалба.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите на страните в производството и извърши проверка на въззивния съдебен акт в пределите по чл.347, ал.1 НПК, прие следното:

С присъда № 75 от 15.12.2023 г., постановена по нохд № 1390/2023 г. на ОС - Варна подсъдимият С. Н. С., роден на **** г., е признат за виновен в това, че на 09.06.2022 г. в гр. Варна при управление на моторно превозно средство – лек автомобил „****“ с рег. № ****, нарушил чл.21, ал.1 от ЗДвП и по непредпазливост причинил смъртта на Т. Д. Г., като деянието е извършено на пешеходна пътека и след употреба на наркотично вещество, поради което и на основание чл.343, ал.3 пр.2 и пр. последно, б. „б, пр.1, вр. чл.342 ал.1, пр.3 НК, вр. чл.58а, ал.4, вр. ал.1 НК му е наложено наказание лишаване от свобода за срок от три години, чието изпълнение е отложено по чл.66, ал.1 от НК за срок от пет години.

На основание чл.343г от НК подс. С. е лишен от право да управлява МПС за срок от пет години, считано от влизане в сила на присъдата.

По протест на прокурора и жалба от повереника на частния обвинител Н. Г. е образувано производство пред Апелативен съд – Варна. С въззивното решение от 15.04.2024 г. по внохд № 20/2024 г. присъдата е изменена, като наложеното наказание лишаване от свобода е увеличено на четири години и е определен първоначален общ режим за изтърпяването му. Увеличено е и постановеното лишаване от право на управление на МПС за срок от шест години и четири месеца. В останалата ѝ част присъдата е потвърдена.

Касационната жалба е процесуално допустима като подадена от надлежна страна в указания законен срок срещу подлежащ на касационна проверка съдебен акт. Преценката ѝ по същество сочи, че същата е частично основателна.

На първо място следва да се уточни, че оплакването за неспазване на закона при постановеното от въззивния съд увеличаване на наказанието е заявено в жалбата и поддържано в съдебно заседание само като аргумент за налагане на по-лека санкция и не следва да бъде разгледано като касационен довод по чл.348, ал.1, т.1 от НПК, относим към основанията за ангажиране отговорността на подсъдимия. Проследеният процесуален развой на делото сочи, че производството пред първата инстанция е протекло по реда на чл.371, т.2 НПК след като подсъдимият С. е заявил, че признава изцяло фактите в обстоятелствената част на обвинителния акт и съдът е обявил, че ще ползва направеното самопризнание при постановяване на присъдата с оглед преценката за подкрепа на същото от събраните в досъдебното производство доказателства. Признанието е относимо за фактически описаното му поведение като водач на превозно средство на територията на гр. Варна, движещ се по бул. „Сливница“ в посока центъра при увеличаване на скоростта на 94, 64 км/ч в близост до Професионална гимназия по строителство, архитектура и геодезия „Васил Левски“, където при приближаване към сигнализирана с пътен знак „Д 17 - пешеходна пътека“ не пропуснал преминаващия по нея на червен сигнал на светофара пешеходец – 17 годишния Т. Г. – поведение, оценено като нарушение на правилата за движение по чл.21, ал.1 ЗДвП. Признати са и обстоятелствата, свързани с причинената в резултат на това произшествие смърт на пешеходеца, както и наличната към този момент при водача употреба на наркотични вещества – канабис /марихуана/, установена с химическа експертиза. При липсата на спор относно надлежното извеждане по посочения процесуален ред на тези обстоятелства с преценката въз основа на тях за реализирано от подсъдимия от обективна и субективна страна престъпление по чл.343, ал.3, пр.2 и пр. последно, б. „б“, пр.1, вр. ал.1, б. „в“, вр. чл.342, ал.1, пр.3 НК, законосъобразно въззивният съд се е произнесъл по основния довод в депозираните пред него протест и въззивна жалба на единия от частните обвинители за справедливостта на отмереното с присъдата наказание „лишаване от свобода“ и начина на изпълнението му. С постановеното решение се е съгласил с приложения за това ред по чл.54 и чл.58а, ал.1 от НК, но е приел необходимостта от завишаване и на двете наказания, като е отменил приложението на чл.66 НК и е постановил ефективно изпълнение на лишаването от свобода при общ режим съобразно чл.57, ал.1, т.3 ЗИНЗС. В тази си дейност въззивният съд не е допуснал твърдяното нарушение на закона, в чийто рамки и при съобразяване наказуемостта за посоченото престъпление е отмерена счетената за справедлива санкция на подсъдимия.

Основният довод в жалбата за недопустимо извършена преценка на субективната страна на деянието като самонадеяно не може да се счете за основателен. Така поддържаното становище се основава на твърдението, че в обвинителния акт не е посочена именно по-тежката форма на непредпазливата

вина, поради което не се обхваща от признанието на подсъдимия. Действително в тази насока обвинителната теза не е конкретизирана, а почива на общо позоваване на непредпазливото реализиране на престъплението. По този въпрос за разлика от първоинстанционния съд, въззивният такъв изрично е обосновал извода си, че признатото от подсъдимия деяние от субективна страна носи характеристиките на самонадеяност. Внасянето на посочената промяна в изводите на окръжния съд на първо място не влиза в противоречие с направеното признание на фактите по обвинението, доколкото касае тяхната правна оценка и няма пречка тя дори да се разграничава от тази на обвинението, а от друга страна произтича и от необходимостта да се даде прецизна оценка на субективната страна на деянието и да се прецени правилно тежестта на извършеното от подсъдимия, без в крайна сметка това да води до утежняване на положението му. Неоснователно е оспорена и правилността на внесената промяна, тъй като самонадеяното осъществяване на деянието от субективна страна в процесния случай е извлечено от признатите факти на управление на превозно средство в конкретното време и място – в градски условия в близост до обществени сгради в сутрешните часове на работен ден при почти двукратно превишение на скоростта и след употребено наркотично вещество. Съвкупно преценени тези обстоятелства очевидно сочат за налични представи в съзнанието на подсъдимия за опасността от причиняване на произшествие и субективна убеденост за предотвратяването му. Конкретните посочени факти, стоящи в основата на този извод се съдържат в обстоятелствената част на обвинителния акт и са признати от подсъдимия, поради което касационният съдебен състав не се съгласява с довода на жалбоподателя, че осъщественото непредпазливо деяние незаконосъобразно е прието за извършено при по-тежката форма на непредпазливата вина при липсата на изрично такова твърдение на обвинението при обосноваване субективната страна на деянието.

Оспореното по тежест наказание „лишаване от свобода“ за извършеното престъпление по чл.343, ал.3, б. „б, пр.1, вр. ал.1, б. „в“, чл.342 ал.1, пр.3 НК от подсъдимия С. С. е завишено от апелативния съд за срок от четири години, като е отчетен редът за протичане на производството по делото по чл.371, т.2 НПК. Размерът, приет за съответен на комплекса от обстоятелства, значими за индивидуализирането му е шест години, след което е редуциран на основание чл.58а, ал.1 НК с една трета на четири години. Завишен е и срокът на кумулативно предвиденото наказание „лишаване от право на управление на МПС“ на шест години и четири месеца. За да прецени като справедливо това наказание и в отговор на направените оплаквания в съответните протест и въззивна жалба на частния обвинител Н. Г., въззивният съд е приел за непълна и в крайна сметка неправилна оценъчната дейност на първата инстанция по чл.54 от НК, коригирайки изводите за обществената опасност на деянието и дееца с поставен акцент върху конкретното нарушено правило за движение при установената пътна обстановка и личността на дееца. Тук е мястото да се отбележи, че квалифициращите отговорността обстоятелства – реализирането на деянието след употреба на наркотично вещество и на пешеходна пътека, не са повторно отчетени в нарушение на чл.56 от НК, а е взето предвид съвкупното им наличие заедно с предходно административно нарушение на правилата за движение от категорията на настоящото, което е напълно допустимо и не сочи за твърдяното смесване на съставомерни факти с тези за индивидуализиране на отговорността. Изложените в тази насока съображения са прецизни и в пълнота /на л.6 от решението/, поради

което се споделят от касационната инстанция без да е необходимо преповтарянето им.

Изводът на апелативния съд за превес на смекчаващите отговорността обстоятелства е направен като за такива са приети чисто съдебно минало на подсъдимия, младежката му възраст, добрите характеристични данни, продължаващия процес на образование и трудова ангажираност, оказана помощ на пострадалия след деянието и съпричиняването на противоправния резултат от пострадалия, оценени в крайна сметка не като многобройни или някое от тях с изключителен характер, което да налага приложението на чл.55 НК. От друга страна е изразено становище за завишена степен на обществена опасност на деянието, произтичаща от самонадеяното му реализиране след употребата на наркотично вещество и при грубо нарушение на правилата за движение /значително превишаване на разрешената скорост/ при приближаването на пешеходна пътека в близост до учебно заведение и други обществени сгради, както и с оглед констатираната недисциплинираност на дееца като водач на МПС с придобита около година и половина преди деянието правоспособност. Именно по тези решаващи съображения на съда е преценено за основателно искането на прокурора и обжалвания присъдата частен обвинител за увеличаване на комплексно наложената санкция на подсъдимия. Изложените в тази насока съображения само частично се споделят от касационната инстанция, като изрично се отбележи, че нито едно от значимите за индивидуализиране на отговорността обстоятелства не е пренебрегнато и е вярно оценено, а единствено придадената тежест на всяко от тях е дискуссионна и налага извод за ненужно увеличаване размера на определеното от първоинстанционния съд наказание лишаване от свобода. След като прецизно и аргументирано в атакуваното решение са обсъдени съпричиняването от страна на пострадалия, младежката възраст на подсъдимия /на 19 г. към момента на деянието/ с присъщата за нея по-ниска социална и емоционална зрялост, много добрите му характеристични данни и дори допълнително е отчетено поведението му след инцидента, сочещо отговорност и проявена съпричастност към пострадалия, без основание въззивният съд е счел, че откритите смекчаващи отговорността обстоятелства имат само известен превес и налагат отмерване на наказание към средния размер, предвиден в чл.343, ал.3, б. „б, пр.1, вр. ал.1, б. „в“, вр. чл.342 ал.1, пр.3 НК /в приложимата му на основание чл.2, ал.1 НК по-благоприятна редакция преди изм. ДВ, бр.67/2023 г./, предвиждащ лишаване от свобода от три до петнадесет години.

Според касационната инстанция в конкретния случай целите на наказанието в най-пълна степен биха били изпълнени с лишаване от свобода в по-близкия до минималния размер от четири години и шест месеца, чиято редукция с една трета по реда на чл.58а, ал.1 от НК води до окончателен размер от три години. Лишаването от право на управление на МПС също следва да се намали за първоначално определения срок от пет години, както е счел и първоинстанционният съд, което в достатъчна степен би осигурило преоценка на рисковото му поведение като водач на превозно средство. Така индивидуализирано комплексно наложеното наказание е справедливо, гарантира постигането на индивидуалната и генерална превенция и е съответно на обществената опасност на деянието и дееца, без да се игнорират и констатираните по-горе завишаващи укоримостта на деянието обстоятелства.

По въпроса относно начина на изпълнение на наказанието „лишаване от свобода“ в процесния случай не се констатира пренебрегване на принципните

положения, залегнали в съдебната практика и конкретно в цитираната от защитника задължителна такава, установена с ТР № 2/2016 на ОСНК на ВКС. От една страна въззивният съд не е имал основание да обсъжда възможността за постигане целите на наказанието по този ред с оглед по-високия определен от него краен размер на лишаване от свобода. Произтичаща от това необходимост от ефективно изтърпяване все пак е обсъдена в отговор на защитните доводи именно с преценка на значимите за това факти в конкретния случай и лично спрямо подсъдимия. Счетено е, че по отношение на него така биха се създали условия за самокорекция с възможното му мотивиране дори за предсрочно постигане на търсения със социално-възпитателни мерки поправителен ефект спрямо него. Поради това без основание в жалбата се твърди, че е отдаден приоритет на генералната функция на наказанието.

Независимо, че приетият от касационната инстанция справедлив размер на наказанието лишаване от свобода формално позволява след редуцията му на три години приложението на чл.66 от НК при чистото съдебно минало на подсъдимия, правилно с обжалваното решение е постановеното ефективно изпълнение. В процесния случай без изолиране от обществото не би могло да се прогнозира постигането на целите, визирани в чл.36 НК. Конкретната тежест на престъплението, очертана от начина на извършването му – при тежко и поредно нарушение на правилата за движение, с налични две квалифициращи обстоятелства, налага извода, че поправителното въздействие върху подсъдимия и предупредителното такова спрямо обществото би се постигнало само с ефективното му изтърпяване. Преценката за това несъмнено е индивидуална и логично се изгражда при съвкупното отчитане на всички вече обсъдени за индивидуализация на отговорността фактори, без някое от констатираните отегчаващи такива да се разглежда като самостоятелно обуславящо решението по този въпрос, но също така следва да се държи сметка и за постигане на нужния възпиращ ефект занапред и спрямо останалите членове на обществото.

Наличието на поправителен личностов ресурс у подсъдимия и демонстрираното негово разкаяние дават основание да се счете, че вече е започнало преосмисляне на рисковото му поведение като водач на пътя, но само те не могат да създадат убедителност за бъдещо правомерно поведение, а още по-малко способстват за постигане на нужното общопревантивно въздействие. Положителните характеристични данни не могат да се разглеждат изолирано от престъпната проява на подсъдимия с броя и тежестта на отегчаващите я характеристики в конкретната пътна ситуация и поради това не налагат освен посоченото смекчаване на отговорността му, приемането им като самостоятелно основание за отлагане изтърпяването на наказанието. Поради това в процесния случай правилно и в съответствие както с индивидуалната, така и с генералната превантивна функция на наказанието е да бъде отказано отлагане изпълнението на наказанието лишаване от свобода.

Предвид изложените съображения ВКС счете за частично основателна депозирания жалба от защитника на подсъдимия, което налага единствено изменение на обжалваното решение на АС- Варна в посочения смисъл. Извън това при липсата на основание за внасяне на други промени в съдебния акт, в останалата му част същият следва да се остави в сила.

Така мотивиран и на основание чл.354, ал.2, т.1, вр. ал.1, т.4 и чл.354, ал.1, т.1 от НПК, Върховният касационен съд, първо наказателно отделение

Р Е Ш И:

ИЗМЕНЯ решение № 50 от 15.04.2024 г., постановено по ВНОХД № 20/2024 по описа на АС – Варна, като намалява наказанието „лишаване от свобода“, наложено на подсъдимия С. Н. С. от четири на три години, както и наказанието лишаване от право на управление на МПС от шест години и четири месеца на пет години.

ОСТАВЯ В СИЛА решението в останалата му част.

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване и протест.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.